

**További, archeometriai
módszerekkel vizsgálható régészeti
leletek**

Fémek
Öntőformák
Salak
Üveg
Festék
Drágakövek
Márvány
Biológiai anyagok

és még sokan, mások...

Fémek

Előny : többször felhasználható, alakítható
Társadalmi jelentőség: presztizs, értékmérő

Technológia: először terméselemek - kalapálás,
hevítés

Először: ékszerek, rézgyöngyök Deh Luran (Irán)
IX ée. Kr. előtt

**Újkőkorban ismert: réz, arany - pl. Várnai
temető aranyleletei**

Ingot - (réz) értékmérő, félkésztermék (Kréta)

Korai rézművesek egyiptomi freskón

Magyarországon legkorábbi fémleletek (réz):
Almásneszmély, zselizi kultúra (középső neolitikum vége)
Tiszai, Lengyeli kultúra: több helyen is ismert rézleletek,
főként ékszer (gyöngy, tű, gyűrű), pl. Zengővárkony,
Aszód, Herpály

Lapított végű réz tű
(Tiszapolgár-Basatanya)

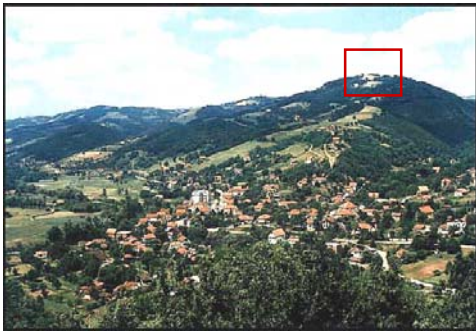
Nyersanyagforrások: korai rézbányák Európában
pl. Rudna Glava (Szerbia), Aibunar (Bulgária): VI. ée.
Kr. előtt
Arany: elsősorban mosott arany
Ezüst: viszonylag későn és kevés - Magyarországon
rézkor végén (Tiszaluc)
Korai öntőformák: pl. Tiszaluc, Mekenye (Zala m)

Korai öntőforma
(Tiszaluc)

Rudna Glava (Szerbia)
http://www.muzej-mpek.org.yu/e_rglava.htm

Rudna Glava (Szerbia)

platforms on

Rézkor: önálló rézkor Európában - ott, ahol az
eszközök készülnek ötvözetlen rézből - balta,
lapos véső, csákány: jellegzetes rézkori formák
pl. Kárpát-medence, Spanyolország, Írország
Magyarországi önálló rézkor felismerése:
Pulszky Ferenc, (1883), A rézkor
Magyarországon

Fémeszközök az őskorban: korhatározó szerep,
tipológiai rendszerek

pl. Reinecke-féle klasszikus tipológia Közép-
Európára

Bronzok: első ötvözetek (arzén, ón, antimon)

Érd

Magyarországon: Mozsolics Amália munkássága, alapmonográfiák:

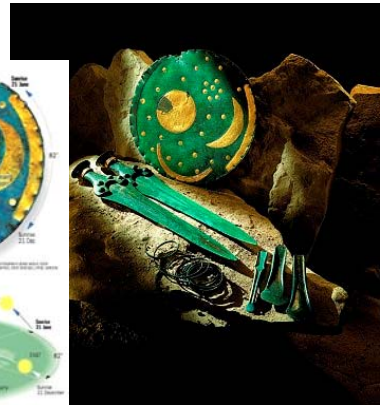
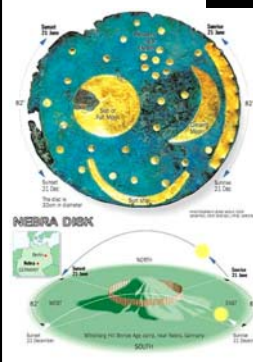
Bronzfunde des Karpatenbeckens (Depotfundhorizonte von Hajdúsámson und Kosziderpadlás) Budapest, 1967
Mozsolics, A.: Bronze- und Goldfunde des Karpatenbeckens. Depotfundhorizonte von Forró und Ópályi, Budapest. 1973
Mozsolics, Bronzfunde aus Ungarn. Depotfundhorizonte von Aranyos, Kurd und Gyermely, Budapest 1985

Eredet meghatározás: korai fémek esetében reményteli
Junghans-Sangmeister OES 1960-as évek, európai méretű projekt

Újrafelhasználás - raktárleletek bizonyítják lehet kincs és/vagy nyersanyag

Nebrai lelet

Természetes ötvözetek (pl. arzén-bronz), korabronzkor
Tudatos ötvözetek: javabronzkor (minőség szabályozás)

Bronz: réz + ón, antimon, arzén
Sárgaréz: réz + zink (csak késői alkalmazás, főként dekoratív)

Bronzkori/koravaskori fémvizsgálatok: Szabó Géza

ellentett élű rézcsákány

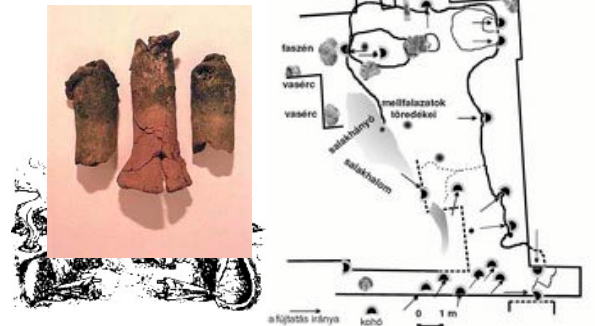
Ólom: Római kor (vízvezeték, fogadalmi tábla stb)

Vasolvasztás: 1000° feletti hőmérséklet
Vas: legkorábban Kisásziában (XII. sz. i.e.,
Anatólia)
Magyarországon: kelták (i.e. V. sz-tól)

Ércek feldolgozása, kohók
Gyepvasérc, vaskohók:
Gömöri János foglalkozik velük
(népvándorláskor)
Korai vasleletek: Czajlik Z.
Somogyfajs, bemutatóhely

Somogyfajs, bemutatóhely

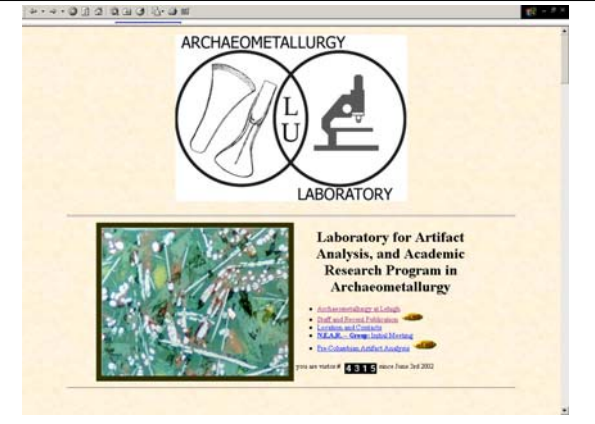
Somogyfajs, bemutatóhely

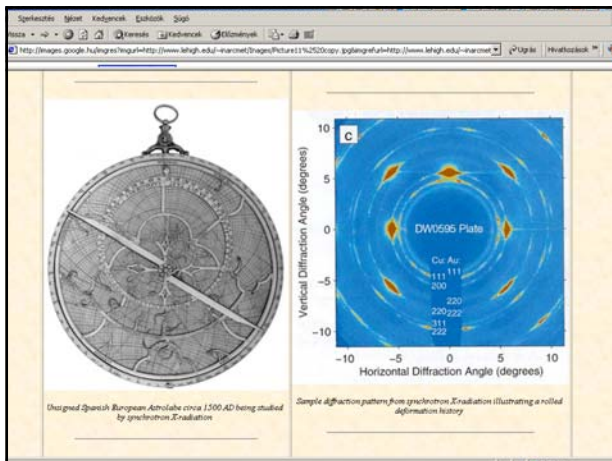

Fémvizsgálatok a történelmi korokban:
pl. numizmatika - pénzek nemesfém-tartalma,
pénzláb, hamisítás, infláció (Bakos M., Gegus E.
Adott tárgycsoportok vizsgálata pl Kasztovszky-
Vaday, fibulák (PAA): összetétel korra
jellemzően változ(hat)
Avarkori fémek vizsgálata: Költő L.

Vizsgálati módszerek:
- ércmikroszkópia
- pásztázó elektronmikroszkópia/mikropróba
- geokémiai vizsgálatok
    főalkotók pl. bronz típusa
    aranytárgyak finomsága
- izotópvizsgálatok
    ólom izotópok (proveniencia)

Biológiai anyagok vizsgálata az archeometriában

"Low-tech" (szaktudás!)

"High-tech" (DNS, DNA, aminosav, zsírsav meghatározások)

Köztes terület (egyszerűbb szerves kémiai analitikai technikák: mikromaradványok mikroszkópos azonosítása, IRS, kromatográfia,

Forrásérték: Mintavétel, begyűjtés - iszapolás
? megőrzés

Biológiai anyagok vizsgálata az archeometriában

Értelmezés: közvetlen, közvetett információk

- ember
- flóra
- fauna

=====
 kor (abszolút, életkor) határozás
 (ős)környezet
 életmód
 táplálkozás
 tevékenységi területek
 gazdálkodás
 migráció
 rokonsági viszonyok
 "kis színes", pl. rágógumi